

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.10.2023

§ 359

Valtuustoaloite: Lahden kaupunki aloittaa kokeilun, jossa kännykät jätetään kaikissa Lahden kouluissa kännykkäparkkeihin KV

604/00.01.01.03/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Palvelupäällikkö Kirsikka Saresma p. 044 482 6409

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 10.10.2023

§ 85

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Opetus- ja kasvatusjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Lautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Valtuutetut Kalle Aaltonen ja Ville Hälinen 30.1.2023:

“Valtuutetun aloiteoikeutta hyödyntäen esitän, että Lahden kaupunki aloittaa kokeilun, jossa kännykät jätetään kaikissa Lahden kouluissa kännykkäparkkeihin tjms. koulupäivien/oppituntien ajaksi. Kännykät nousee esiin suurena oppitunteja ja oppilaiden keskittymistä oppitunneilla häiritsevänä sekä koulukiusaamista lisäävänä tekijänä.

Viime aikaiset uutiset Suomen koulujen oppimistulosten nopeasta heikkenemisestä edellyttää näihinkin asioihin puuttumista ja opettajien antamaan palautteeseen reagointia.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Valtuustoaloitteessa esitetään, että mobiilipuhelimet tulisi kerätä oppilailta pois koulupäivän tai ainakin oppituntien ajaksi, koska ne häiritsevät keskittymistä oppitunneilla ja lisäävät koulukiusaamista.

Älylaitteiden (puhelin ja älykello) käytöstä koulussa ja mahdollisuudesta kieltää niiden käyttö on keskusteltu valtakunnallisesti kuluneen kevään ja alkusyksyn aikana. Suomen peruskouluissa perusopetuksen toimintaa ohjaavat Suomen perustuslaki, perusopetuslaki, perusopetuksen opetussuunnitelma (2016), oppilas- ja opiskeluhuoltolaki sekä väkivaltatilanteiden osalta myös rikoslaki. Suomen lait eivät yksiselitteisesti mahdollista ehdotettua käytäntöä edes kokeilumielessä. On todettu, että

jos opettaja kerää puhelimet pois ennaltaehkäisevästi kaikilta oppilailta oppitunnin alussa, rajoitetaan oppilaiden perusoikeuksia Suomen perustuslain 12§:n vastaisesti. Mobiililaitteiden osalta käytännön lainvoimaisuutta on koeteltu myös aluehallintovirastossa, jonka ratkaisussa todetaan, että mikäli puhelimet halutaan kerätä kaikilta oppilailta oppitunnin alussa pois, siihen on saatava oppilailta tai huoltajilta vapaaehtoinen suostumus. Tällöin tulee ratkaistavaksi myös mahdolliset korvausvelvollisuuskysymykset laitteiden rikkoutuessa keräys- tai palautusvaiheessa.

Perusopetuksessa säädetylle turvalliselle opiskeluympäristölle perustan luo YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Koulussa fyysisen turvallisuuden lisäksi on pidettävä huoli myös psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Oppilaita on suojattava väkivallalta, vahingoittamiselta, pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Koulun tulee laatia ja päivittää järjestyssääntönsä yhdessä oppilaiden kanssa. Järjestyssääntöjen tarkoituksena on antaa koulu yhteisön turvallisuuden ja viihtyvyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä.

Koulun järjestyssäännöissä ei voida kokonaan kieltää mobiililaitteiden tuomista kouluun, mutta järjestyssäännöillä voidaan rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä; koulu voi edellyttää, että mobiililaitte on häiriötä aiheuttamattomassa tilassa opetuksen aikana. Mikäli oppilas tätä ohjetta rikkoo, eikä kehotuksesta huolimatta muuta toimintaansa, voidaan perusopetuslain perusteella ainoastaan tapauskohtaisesti ja viimeisenä keinona, ottaa puhelin haltuun, mutta tämä toimenpide voi kohdistua ainoastaan häiriötä aiheuttaneeseen oppilaaseen.

Välituntien osalta laintulkintana pidetään, että mobiililaitteiden käyttöä välitunneilla tai muina aikoina ei voida kokonaan kieltää.

Yksittäistapauksissa voidaan puuttua kännyköiden käyttöön, jos laitetta käytetään kiusaamis- tai häiritsemistarkoituksessa.

Puhelimen käyttö opetustarkoitukseen oppitunneilla

Älypuhelin on nykyään kaikkien saatavilla, ja näin ollen sen käyttö myös oppitunneilla esimerkiksi tiedonhankintaan ja erilaisiin tietopeleihin (Kahoot! ym.) on yleistynyt. Puhelimella saadaan tietokonetta nopeammin tarvittava sovellus auki. Perusopetuslain perusperiaate kuitenkin on, että opetus on oppilaalle maksutonta, ja koulusta saadaan kaikki oppimiseen tarvittavat välineet. Puhelin ei siis ole oppilaalle oppimisen kannalta välttämätön oppiväline. Puhelin tai älykello kulkevat kuitenkin nuoren mukana koko ajan, joten meidän tulee löytää muita ratkaisuja kaikkia tyydyttävään ja työrauhan takaavaan toimintatapaan koulussa.

Lahden perusopetus otti keväällä 2023 käyttöön valtuustoaloitedialogimallin. Ideana valtuustoaloitedialogissa on koota aloitteen tekijät sekä aloitteen aiheeseen liittyvät asiantuntijat yhteiseen dialogiin. Keskustelu toteutetaan Erätauko-menetelmää noudattaen. Dialogissa aloitteentekijöillä on mahdollisuus rakentavasti keskustellen tuoda esille taustaa aloitteelle ja toisaalta aloitteeseen vastaavilla on mahdollisuus kuvailla aloitteeseen liittyvän aiheen nykytilaa ja mahdollisia tulevaisuuden suunnitelmia. Keskusteluun kutsutaan tämän lisäksi myös muita aiheeseen liittyviä asiantuntijoita ja sidosryhmiä. Aiheen niin vaatiessa valtuustoaloitedialogi voidaan järjestää Skidialogina, jolloin keskusteluun otetaan mukaan lahtelaisia lapsia ja nuoria. Valtuustoaloitedialogissa ei pyritä yksimielisyyteen eikä tavoitteena ole ratkaisun löytyminen.

Valtuustoaloitedialogi on tapa osallistaa, saada äänensä kuuluviin, kuulla erilaisia mielipiteitä ja ajatuksia, rakentaa yhteistä ymmärrystä sekä oppia ymmärtämään toisiamme paremmin. Käydyn dialogin ja siinä syntyneiden oivallusten perusteella saadaan rakennettua vahvaa pohjaa valtuustoaloitteeseen laadittavalle vastaukselle.

Puhelimet pois koulupäivän aikana -valtuustoaloitedialogiin osallistui kahdeksan aikuista ja kolmetoista lahtelaista yläkoululaista. Skidialogina toteutettu keskustelutilaisuus järjestettiin Tiirismaan koululla tiistaina 19.9. Ennen dialogin aloittamista neuropsykologi Tuomo Aro alusti tilaisuutta Älylaitteet ja oppiminen -puheenvuorolla.

Keskustelua aiheesta käytiin aktiivisesti. Todettiin, että tiedonhaun lisäksi puhelin on tärkeä sosiaalisten suhteiden, päivän työjärjestyksen tarkistamisen, musiikin kuuntelun, mutta toisinaan myös yksinäisten hetkien turva vaikkapa välitunnilla. Musiikin kuuntelu voi helpottaa tehtäviin keskittymistä ja toisinaan puhelimella on tärkeää varmistaa päivän kulku. Puhelin voi myös häiritä omaa ja muiden keskittymistä oppituntiin.

Keskustelun aikana puhelinten kerääminen ei lähtökohtaisesti saanut kannatusta valtaosan keskusteluun osallistuneiden keskuudessa. Osallistujien mielestä toimivampana tapana nähtiin yhteinen sopimus puhelinten käytöstä koulun arjessa ja yhteisen sopimuksen noudattaminen kaikkien kouluarjessa toimivien kesken.

Minkä tulisi muuttua, jotta puhelimet ja muut älylaitteet eivät riko psyykkisesti turvallisen ja oppimiseen keskittyvän oppimisympäristön periaatteita? Meillä on jo runsaasti tietoa siitä, miten älylaitteiden liikkakäyttö vaikuttaa keskittymiskykyyn, nukahtamiseen ja rauhoittumiseen. Puhelimen käyttöön liittyy myös vastuu. Viisaasti

verkossa ja kavereiden kanssa -keskustelua käydään koululaisten kanssa ensimmäisestä luokasta alkaen. Koulussa, mutta myös kodeissa, tulisikin säännöllisesti keskustella älylaitteiden älykkästä ja tarkoituksenmukaisesta käytöstä.

Peruskoulun tavoitteena on ohjata lapsia ja nuoria hyvinvointia tukevaan ja kestävään elämäntapaan, myös sosiaalisen median osalta. Koulussa tulee käydä entistä enemmän keskustelua siitä, mitkä valinnat ohjaajat nuorta arvostamaan omaa ja toisten työtä sekä työrauhaa. Medialukutaito, tiedon kriittinen tarkastelu ja arjen elämänhallinnan ja yhteistyön taidot ovat myös työelämässä menestymisen avaimia. Tavoitteenamme on hyvinvoiva nuori ja aikuinen.

Toimenpidesuunnitelma:

- Varmistetaan, että koulujen järjestyssäännöt mahdollistavat puuttumisen häiritsevään mobiililaitteiden käyttöön kouluaikana.
- Lapsia ja nuoria ohjataan koulussa systemaattisesti turvalliseen ja lainmukaiseen älylaitteiden käyttöön sekä digitaitojen kehittämiseen.
- Vahvistetaan kouluissa jo käytössä olevien, toimivien kännykkäparkkikäytänteiden kokeilua ja käyttöä yhteistyössä huoltajien kanssa.
- Lahtelaisten koulujen oppilaille selvitetään, mitä kiusaamiseen, (seksuaaliseen) häirintään ja lainvastaisiin tekoihin puuttumisen mallin mukainen toiminta tarkoittaa.

- Jatketaan vanhempien kanssa toteutettua yhteistyötä vanhemmuuden tukemiseksi sekä lisätään tietoisuutta älylaitteiden lapselle mukanaan tuomista uhkatekijöistä.
- Lahden perusopetuksessa jatketaan tunne- ja vuorovaikutus- sekä turvataitojen opetusta ikäkauteen sopivalla tavalla ensimmäisestä luokasta yhdeksänteen luokkaan jatkumona, koko peruskoulun kattaen.
- Koulujen toimintakulttuurissa vahvistetaan tavoitteellisesti lasten ja nuorten osallisuutta mm. säännöllisesti toteutettavilla luokkatunneilla, koulujen oppilaskuntakokouksissa ja skidialogeja jatkamalla. Osallisuutta vahvistamalla tuetaan yhteisöllisyyttä ja lisätään oman sekä toisten työn ja työrauhan kunnioittamista ja arvostamista.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kv: muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: -